

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Økonomiske konsekvenser ved å innføre konsesjonsgrense og krav om minimumsbemanning i pelsdyrnæringen

Av: Signe Kårstad

NIBIO

Innhold

1.0 Innledning	3
1.1 Kort oppsummering av resultater	3
2.0 Pelsdyrnæringen.....	3
3.0 Kostnad ved innføring av konsesjonsgrense i pelsdyrnæringen.....	5
3.2 Kostnad ved innføring av krav til arbeidsbemanning	6
Referanser	9

NIBIO

1.0 Innledning

På oppdrag for Dyrevernalliansen skal det her undersøkes økonomiske konsekvenser ved å innføre en konsesjonsgrense i pelsdyrnæring samt å innføre et krav om minimumsbemanning. Dette gjøres i del 3.0, mens del 2.0 gir en kort oversikt over pelsdyrnæringen.

1.1 Kort oppsummering av resultater

Beregninger viser at pelsdyrprodusenter trolig taper rundt 37 millioner kroner det første året dersom det innføres en konsesjonsgrense på 1 500 mink eller 500 rev. Videre viser beregninger at dersom det kommer et nytt krav til økt (og doblet) arbeidsbemanning, koster dette rundt 104 millioner kroner i året for pelsdyrprodusenter i Norge dersom hele arbeidsdoblingen gjøres med hjelp av leid arbeidskraft og produksjonen opprettholdes på dagens nivå. I dette regnestykket er det ikke tatt hensyn til om et slikt krav bør etterfølges av et dokumentasjonskrav som sikrer ettersyn og kontroll av ordningen, eller økte kostnader til offentlig administrasjon m.m. Dette har ikke vært mulig å gjennomføre innenfor rammen til dette prosjektet. Resultatene er derfor noe usikre og må tolkes med varsomhet.

2.0 Pelsdyrnæringen

Landbruksdirektoratet gir antall bruk og antall mink- og revetisper som det søkes refusjon av avløserutgifter for, se tabell 1. I 2016 er det søkt om produksjonstilskudd for 152 900 minktisper, mot 113 439 minktisper i 2012. I samme tidsperiode har antall bruk med mink økt fra 119 i 2012 til 122 i 2016. For reveproduksjonen har antall revetisper i Norge gått ned fra 45 855 revetisper i 2012 til 38 001 revetisper i 2016. Antall reveprodusenter i Norge har også gått ned i denne perioden, fra 188 produsenter i 2012 til 138 i 2016.

Tabell 1 Antall minke- og revetisper og antall bruk i Norge, 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016*
Antall minktisper	113 439	133 928	172 737	165 423	152 900
Bruk med mink i Norge	119	121	125	129	122
Antall revetisper	45 855	47 651	48 432	45 845	38 001
Bruk med rev i Norge	188	182	178	163	138

* Tall for 2016 er fra søknadsomgang med telledato 1.1.2016 og uttrekket er gjort i april 2016.

Kilde: Landbruksdirektoratet

NIBIO

Når det gjelder hvor pelsdyrbruk er lokalisert, er det i 2016 flest bruk med minkproduksjon i Rogaland (67 bruk), Hedmark (10 bruk) og Oppland (9 bruk), mens Sør-Trøndelag (52 bruk), Oppland (23 bruk) og Sogn og Fjordane (16 bruk) har flest bruk med reveproduksjon se tabell 2. Hverken Akershus, Oslo eller Finnmark har bruk med pelsdyroppdrett. Videre har ikke Østfold eller Telemark bruk med reveproduksjon, mens Buskerud og Troms ikke har bruk med minkproduksjon. Gjennomsnittlig antall pelsdyr per bruk varierer fra et fylke til et annet. Rogaland (1 484), Hedmark (1 333) og Telemark (1 299) har i gjennomsnitt høyest antall minktisper per bruk, mens Troms (633), Nordland (370) og Oppland (354) har i gjennomsnitt høyest antall revetisper per bruk.

Tabell 2 Antall bruk, antall minke- og revetisper og antall minke- og revetisper i gjennomsnitt per bruk i 2016 fordelt på fylke og landet totalt

	Bruk med mink	Minktisper	Minktisper per bruk	Bruk med rev	Revetisper	Revetisper per bruk
Østfold	2	3 352	1 676	0	0	0
Akershus	0	0	0	0	0	0
Oslo	0	0	0	0	0	0
Hedmark	10	13 325	1 333	7	2 288	327
Oppland	9	6 858	762	23	8 131	354
Buskerud	0	0	0	4	525	131
Vestfold	3	2 694	898	1	134	134
Telemark	5	6 494	1 299	0	0	0
Aust-Agder	1	400	400	4	469	117
Vest-Agder	3	3 401	1 134	3	232	77
Rogaland	67	99 422	1 484	6	766	128
Hordaland	1	10	10	4	685	171
Sogn og Fjordane	5	5 515	0	16	2 561	0
Møre og Romsdal	4	2 667	667	10	1 806	181
Sør-Trøndelag	3	2 330	777	52	16 605	319
Nord-Trøndelag	7	5 072	725	4	1 479	370
Nordland	2	1 360	680	3	1 900	633
Troms	0	0	0	1	420	420
Finnmark	0	0	0	0	0	0
Totalt i Norge	122	152 900	1 253	138	38 001	275

Kilde: Landbruksdirektoratet

Flest pelsdyrbruk driver med enten mink eller rev, men 23 av 237 pelsdyrbruk har både mink og rev. Ingen som driver med rev og mink i kombinasjon har imidlertid over 1 500 mink og 500 rev. En konsesjonsgrense på 1 500 mink eller 500 rev innebærer likevel at flere bruk er over den angitte grensen.

NIBIO

Tabell 3 viser hvor brukene som blir rammet av en konsesjonsgrensen er lokalisert. I 2016 er det 46 bruk som har flere pelsdyr enn den foreslåtte konsesjonsgrensen. Det er først og fremst pelsdyrprodusenter i Rogaland som vil bli rammet, der 20 pelsdyrprodusenter i dag ligger over den foreslåtte konsesjonsgrensen.

Tabell 3 Antall bruk med mer enn 1 500 mink eller 500 rev, fordelt på fylke og i landet totalt

	Antall bruk
Østfold	1
Akershus	0
Oslo	0
Hedmark	4
Oppland	2
Buskerud	0
Vestfold	0
Telemark	2
Aust-Agder	0
Vest-Agder	2
Rogaland	20
Hordaland	0
Sogn og Fjordane	0
Møre og Romsdal	4
Sør-Trøndelag	1
Nord-Trøndelag	7
Nordland	1
Troms	2
Finnmark	0
Totalt i Norge	46

3.0 Kostnad ved innføring av konsesjonsgrense i pelsdyrnæringen

Å innføre den foreslåtte konsesjonsgrensen til Dyrevernalliansen vil påvirke rundt 1 av 5 pelsdyrbruk i Norge. Hvordan konsesjonsgrensen innføres, kan gjøres på ulike måter. For eksempel kan de som ligger over konsesjonsgrensen i dag få fortsette med dagens produksjon, mens nyetableringer må forholde seg til konsesjonsgrensen. En annen mulighet er å innføre konsesjonsgrensen for alle bruk med umiddelbar virkning eller innen en gitt tidsfrist på f.eks. fem eller ti år. Desto lenger tid pelsdyrprodusenter har til å tilpasse produksjonen i henhold til nye krav, jo lenger tid har pelsdyrprodusenten til å finne annet arbeid eller annen inntekt som erstatter tapte inntekter ved å nedskalere pelsdyrproduksjonen til en gitt konsesjonsgrense.

For å vurdere hva det koster å innføre en konsesjonsgrense på 1500 mink eller 500 rev, er dekningsbidraget et godt mål. Dekningsbidraget angir nemlig produksjonsinntekter (salg av skinn)

NIBIO

fratrukket variable produksjonskostnader (f.eks. kjøp av pelsdyr, førkostnader m.m.). Ettersom pris på skinn svinger mye fra ett år til neste, er det for salgsinntektene lagt til grunn et vekta tiårsgjennomsnitt, hvor de siste fem årene vektet dobbelt sammenlignet med de fem første. Denne metoden er henta fra Menon-rapport (2016). Tiårsgjennomsnittet for mink, sølvrev og blårev ligger på rundt henholdsvis kr 390, 1 065 og 879 per skinn. Fra samme Menon-rapport er også estimerte variable utgifter brukt til å finne dekningsbidraget på kr 900 per minktispe og kr 1 986 per revetispe. For å estimere det økonomiske tapet pelsdyrprodusenter må vedstå det første året er dekningsbidrag justert for noe redusert leid arbeid benyttet. Kostnad til leid arbeidskraft er egentlig en fast kostnad og på kort sikt vil (oftest) faste kostnader ligge fast. Vi har likevel valgt å redusere kostnad til leid arbeidskraft proporsjonalt og i takt med nedgangen i antall tisper fordi vi antar at arbeidskontraktene ikke sikrer en timeramme som ligger fast i ett år.

Dersom en konsesjonsgrense innføres med umiddelbar virkning og produksjonen er på dagens nivå, innebærer dette at 46 pelsdyrprodusenter må nedjustere antall mink- og revetisper. Det første året innebærer denne nedskaleringen av produksjonen et samlet tap på rundt kr 37 millioner. I gjennomsnitt tilsvarer dette rundt kr 800 000 per bruk.

Tabell 4 Dekningsbidrag i kr per mink- og revetispe, samt samlet tap det første året for produsenter i Norge ved innføring av konsesjonsgrense på 1500 mink eller 500 rev (oppgitt i millioner kroner)

	Mink	Rev	Totalt
Dekningsbidrag, i kr per tispe	900	1 986	
Reduksjon i kostnad til leid arbeid, i kr per tispe	153	345	
Tapte dekningsbidrag*, i mill. kroner	26	11	37

* Tapet er justert for antatt reduserte kostnader til leid arbeidskraft

Kilde: Menon-rapport (2016)

Det er viktig å påpeke at det bare er estimert samlet tap for produsenter i Norge det første året og ikke hva tapet blir lenger frem i tid. Videre er det viktig å påpeke at beregningene er beheftet med usikkerhet da utregningene er basert på kalkyler som her representerer alle bruk som må nedskalere driften.

3.2 Kostnad ved innføring av krav til arbeidsbemanning

Økonomiske konsekvenser ved å innføre et krav om minimumsbemanning i pelsdyrnæringen, skal også redegjøres for her. Krav om minimumsbemanning i pelsdyroppdrett er basert på en forutsetning om at arbeidsforbruket i dag doubles.

NIBIO

Ved etablering av nye farmer er det i dag vanlig å bruke 2 timer per år og per minktispe og rundt 7 timer per år og per revetispe, se tabell 5.¹ For hele pelsdyrnæringen i Norge utgjør dette totalt 571 807 timer i året, eller 310 årsverk².

Tabell 5 Arbeidsforbruk per tispe og år, samt totalt arbeidsforbruk for pelsdyrnæringen i Norge, oppgitt i timer og i antall årsverk

Pelsdyr	Timer inkl.		Antall årsverk
	pelsing	Timer totalt	
Mink	2,0	305 800	166
Rev*	7,0	266 007	144
Tidbruk totalt for pelsdyrnæringen i Norge		571 807	310

* Anslaget er basert på sølvrev. For blårev er arbeidsforbruket per tispe 6,5 timer.

Kilde: Handboka for driftsplanlegging 2015/2016

Dyrevernalliansens forslag til krav om doblet arbeidsforbruk i pelsdyrnæringen, innebærer at arbeidsforbruket per minktispe går opp fra rundt 2 til 4 timer per år og at arbeidsforbruket per revetispe går opp fra 7 timer til 14 timer per år. Spørsmålet er så hvorvidt det er mulig å doble arbeidsforbruket gitt dagens produksjon.

I Norge er det rundt 122 produsenter som driver med mink og 138 som driver med rev. Av disse er det 23 produsenter som både driver med mink og med rev. Dette innebærer at det totalt er 237 produsenter i pelsdyrnæringen i Norge. En dobling av arbeidsforbruket, gitt dagens produksjon opprettholdes, innebærer at arbeidsforbruket øker fra rundt 310 årsverk til 620 årsverk totalt. Fordelt på 237 produsenter innebærer det nye kravet at alle produsenter i gjennomsnitt må jobbe rundt 2,6 årsverk hvert år (eller rundt 4 825 timer). Det er trolig svært få som har kapasitet til å jobbe så mye. Pelsdyrprodusentens tid kan nemlig være bundet opp i annet husdyrhold eller annet arbeid ol. I en rapport utarbeidet av Hovland og Asheim (2014) påpekes det at hele 48 prosent av de som driver med pelsdyrhold også driver med annet husdyrhold. Oppdaterte tall for dette er ikke undersøkt her, men det viser at produsenter også binder opp tiden i andre aktiviteter. For å innfri det foreslåtte kravet om doblet arbeidsforbruk, legges det derfor til grunn at hele arbeidsdoblingen gjøres med hjelp av leid arbeidskraft.

Tabell 6 viser hvor mye det koster å innføre et krav om minimumsbemanning i pelsdyrnæringen. Det forutsettes at dagens produksjon opprettholdes og at hele arbeidsdoblingen gjøres med hjelp av leid arbeidskraft³. Basert på disse forutsetningene er det beregnet at det koster pelsdyrnæringen rundt kr 104 millioner i året å innføre krav om minimumsbemanning.

¹ Norges Pelsdyrslag oppgir anslag for arbeidsforbruket per pelsdyrtispe per time og år, se Handbok for driftsplanlegging 2015/2016.

² 1 årsverk utgjør 1 845 timer.

³ Gjennomsnittlig timesats for leid arbeidskraft ligger på 182,4 kr per time i driftsgranskingene i jordbruket (2014). Satsen er estimert for tariff og et tillegg for sosiale kostnader.

NIBIO

Tabell 6 Kostnad ved å innføre krav om minimumsbemanning i pelsdyrnæringen, i millioner kroner

	Timer totalt	Leid arbeid, kr per time*	Minimumsbemanning, totalkostnad i mill. kr
Mink	305 800	182	56
Rev	266 007	182	49
Totalt	571 807	182	104

* Gjennomsnittlig timesats (inkl. sosiale kostnader) for leid arbeidskraft i driftsgranskingene i jordbruket.

Det er viktig å påpeke at et krav om minimumsbemanning i pelsdyrnæringen kan være vanskelig å forsvare uten å redegjøre for hva den ekstra tiden skal brukes til. En rasjonell pelsdyrprodusent vil alltid forsøke å effektivisere driften i tråd med formelle krav og retningslinjer. Slik sett vil et krav om minimumsbemanning, uten å redegjøre for hva mertiden skal brukes til, legge en demper på rasjonell pelsdyrdrift. I stedet for å innføre et krav om minimumsbemanning er dermed spørsmålet om en heller burde ha vurdert hvordan regelverksendringer vil føre til endret arbeidsbruk ol. Dette gjøres imidlertid ikke her og analysen må derfor tolkes med varsomhet.

Andre moment som trekker i retning av at resultatene fremstår som noe usikre, er at beregningene ikke har tatt hensyn til at et krav om minimumsbemanning bør etterfølges av et dokumentasjonskrav som sikrer ettersyn og kontroll av ordningen. Det er heller ikke tatt stilling til om pelsdyrprodusenter har økonomi til å gjennomføre det foreslåtte kravet eller hvorvidt økt tid per tispe påvirker dekningsbidraget m.m. Alle disse momentene trekker i retning av at tapet som er beregnet fremstår som noe usikkert. Det har likevel ikke vært tid eller ressurser til å gjennomføre en mer inngående beregningen i denne omgang.

NIBIO

Referanser

- Hovland, I. og L.J. Asheim (2014). Perspektiver på pelsdyrnæringen i dagens og framtidens Norge. Url:
http://nilf.no/om_nilf/Nyheter/2014/perspektiver_paa_pelsdyrnaeringen_i_dagens_og_framtidens_norge.pdf
- Landbruksdirektoratet (2016). *Antall mink- og revetisper per produsent*. Fra søknadsomgangen med telledato 1.1.2016. Uttrekket er gjort i april 2016.
- Menon (2016). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser og pelsdyroppdretternes tap av et forbud mot pelsdyroppdrett*. Menon-publikasjon nr. 7/2016. Url:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/ed39aec5e48d471ba3d596f97a7a3f53/pelsdyroppdretternes-tap-og-samfunnsokonomiske-konsekvenser-av-et-forbud-mot-pelsdyroppdrett-v3.pdf>
- NIBIO (2015). *Handbok for driftsplanlegging 2015/2016*. Anne Bente Ellevold (red.). Oslo.